

THORWALD DETHLEFSEN / RUEDIGER DAHLKE

Hastalık iyileşmeye giden yoldur

Hastalıkların yorumları

ve anlamları

THORWALD DETHELFSEN / RÜDIGER DAHLKE

Hastalık iyileşmeye giden yoldur

Hastalıkların yorumları ve anlamları

Çev.: Berrin Bilgin Haznedar

1

HASTALIK İYİLEŞMEYE GİDEN YOLDUR
Thorwald Dethlefsen - Ruediger Dahlke
Çev: Berrin Bilgin Haznedar

Yayımlayan ve Yöneten
Nezih Başgelen

Dış Projeler Temsilcisi
Brian Johnson

Kapak Tasarımı
Lalehan Uysal

Düzenleme
Emel Yaşkabak
Serdar Kıran

Baskı
Kanaat Basımevi 2002, İstanbul

ISBN: 975-6899-98-0
© 2002 Arkeoloji ve Sanat Yayınları
Her türlü yayın hakkı saklıdır.

Krankheit als Weg
© 1989 C. Bertelsmann Verlag, München
in der Verlagsgruppe Bertelsmann GmbH

Arkeoloji ve Sanat Yayınları
Hayriye Cad. Çorlu Apt. 3/4, Galatasaray, 80060, İstanbul
Tel.: 0 212 293 03 78 (pbx) Fax: 0 212 245 68 77
www.arkeolojisanat.com / info@arkeolojisanat.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	7
------------	---

I. BÖLÜM

HASTALIK VE İYİLEŞME KAVRAMLARININ ANLAŞILMASI İÇİN KURAMSAL VARSAYIMLAR.....	9
1. Hastalık ve Belirtileri.....	9
2. Kutuplaşma ve Birlik.....	20
3. Gölge.....	45
4. İyi ve Kötü.....	53
5. İnsan Zaten Hastadır.....	65
6. Nedenlerin Araştırılması.....	70
7. Soruşturma Yöntemi.....	80

II. BÖLÜM

HASTALIKLARIN YORUMLARI VE ANLAMLARI.....	104
1. Enfeksiyon.....	104
2. Bağışıklık Sistemleri.....	117
3. Solunum.....	123
4. Sindirim.....	135
5. Duyu Organları.....	158
6. Baş Ağrısı.....	167
7. Deri.....	174
8. Böbrekler.....	183
9. Cinsellik ve Hamilelik.....	195
10. Kalp ve Kan Dolaşımı.....	209
11. Hareket Mekanizması ve Sınırlar.....	219

12. Kazalar.....	234
13. Ruhsal Hastalık Belirtileri.....	242
14. Kanser.....	255
15. AIDS.....	262
16. Ne yapmalı?.....	269

ORGANLARIN VE VÜCUDUMUZUN FARKLI BÖLÜMLERİNİN RUHSAL KARŞILIKLARI.....	278
---	-----

HASTALIK İSİMLERİNİN TÜRKÇE DİZİNİ.....	279
---	-----

HASTALIK İSİMLERİNİN LATİNCE DİZİNİ.....	282
--	-----

ÖNSÖZ

Bu kitap, hastalığı, insanın çözülmemiş problemlerinin bir kanıtı olarak gözler önüne serdiği için rahatsız edici olabilir. Burada göstermek istediğimiz, hasta kişinin, doğadaki herhangi bir eksikliğin masum bir kurbanı olmadığı, aksine suçlunun kendisi olduğudur. Bununla, çevreye atılan zararlı maddeler, medeniyet, sağlıksız yaşam ve benzeri "tanıdık suçlular"ı kastetmiyoruz, sadece hasta olmanın metafizik yönünü ortaya çıkartmak istiyoruz. Bu bakış açısından, hastalık belirtileri, ruhsal çatışmaların bedensel ifade biçimleridir ve semboller yardımıyla her seferinde hastanın gerçek problemini su yüzüne çıkarırlar.

Bu kitabın birinci bölümünde kuramsal varsayımlar ve hastalığın felsefesi anlatılmaktadır. İkinci bölüme geçmeden önce, bu ilk bölümü, özenle, tam olarak ve birkaç defa okumanızı önemle tavsiye ederiz. Bu kitap, kendine özgü bir bütünlüğe sahip olmakla birlikte, Thorwald Dethlefsen'in son kitabı olan "Şans Olarak Kaderimiz" in devamı şeklinde de nitelendirilmektedir. Özellikle kuramsal bölümde zorluk çekenler için, "Şans Olarak Kaderimiz" de yer alan anlatımlar son derece faydalı ve tamamlayıcı olabilir.

İkinci bölümde, en sık rastlanan hastalık belirtileri, sembolik ifadeleri ile verilmekte ve ruhsal problemlerin dışavurum biçimleri olarak yorumlanmaktadır. Kitabın sonunda yer alan hastalıklar dizini, okuyucunun gerek duyduğu zaman, belli bir hastalığı kolayca bulmasına olanak vermektedir. Bununla beraber bizim öncelikli amacımız, okuyucuya yeni bir bakış açısı kazandırarak, belirtileri kendi kendine yorumlamasını ve anlamlarını tanıyarak sonuca varabilmesini sağlamaktır.

Ayrıca, bu kitapta, hastalıkları, birçok felsefi ve ezoterik¹ konunun ipuçları olarak da kullandık. Bugün hâlâ geçerli olan bu derin öğretiler, içerdikleri bilgilerle hastalığın dar kalıplarını yıkmaktadırlar. Anlattıklarımız zor değildir, ama bakış açımızı anlamayanlara görünebileceği kadar basit de değildir. Ayrıca bu kitap, "bilimsel tanımlamanın" çekingen yaklaşımını taşımadığından, "bilimsel" de değildir. Bu kitap, yolun kenarında oturarak, gösterişli ve boş sözlerle zamanını geçirenler için değil, yola gitmeye hazır olanlar için yazılmıştır. **Hedefi aydınlanma olan insanların, bilim için zamanları yoktur - onların bilgiye ihtiyaçları vardır.** Bu kitap, çok fazla dirençle karşılaşacaktır - bununla birlikte, bizim umudumuz, yürüdükleri yolda onu yardımcı olarak kullanmak isteyen, az ya da çok sayıda insana kitabın ulaşmasıdır. Bu kitabı sadece onlar için yazdık!

Münih, Şubat 1983

Yazarlar

-
1. Ezoterizm, ya da ezoterik öğretiler, varoluşun nedenlerini yine insanın kendi içinde arayan ve amacı, insanın, evrimini gerçekleştirecek "kâmil insan" haline dönüşmesi, böylece Tanrı ile "bir"leşmesi olan öğretilerdir. Ancak, "kâmil insan"ın belli sınav ve eğitimlerden geçerek yetişmesi ve bu öğretilerin kapalı bir düzende, belli kurallara bağlı kalarak, derece derece verilmesi nedeniyle bunlara İçrek ya da Gizli Bilimler de denilmiştir. (ç.n.)

I. BÖLÜM

HASTALIK VE İYİLEŞME KAVRAMLARININ ANLAŞILMASI İÇİN KURAMSAL VARSAYIMLAR

1

Hastalık ve Belirtileri

İnsan akli gerçek dersi kavrayamaz. Şüpheye düşerseniz ve anlayamazsanız, bunun hakkında benimle konuşabilirsiniz.

Yoka Daishi "Shodoka"

Bizler, modern tıbbın, mucizevi olanaklarını insanlara sürebkli yeni belgelerle sergilediği bir dönemde yaşıyoruz. Aynı zamanda, bu hemen her şeyi yapabilen modern tıba karşı şüphe ve güvensizlik duyanların sesleri de her geçen gün yükselmekte. Bilimsel tıbbın yöntemlerinden çok, Doğal Tedavi Bilgileri'nin ve Homeopatik² Tedaviler'in çok eski veya daha yeni yöntemlerine güvenenlerin sayısı ise hızla artmaktadır. Bu konuda getirilen eleştiriler çeşitlidir: Yan etkiler, hastalık belirtilerinin doğal akışının engellenmesi ve ertelenmesi, azalan insanlık, karşılanamayan yüksek tedavi masrafları ve diğerleri... Ancak eleştirilerin içeriğinden daha ilginç olanı, bu eleştirilerin neden ortaya çıktığıdır. Çünkü kişi, eleştirmeden

2. Homeopati, hastalıklarda insanı bütünsel olarak iyileştirmeye (ruhsal, bedensel, sosyal, vs.) çalışan bir tedavi yöntemidir. Buna göre, bir maddenin fazla miktarda alınması, bedende enerji akışının bozulmasına ve hastalığa neden olur. Hastaya aynı maddeden az miktarda verilerek, enerji akışı yeniden düzenlenir. Homeopatik ilaçlar tamamen doğadaki mineral ve bitkilerden oluşur. (ç.n.)

önce bir şeylerin yolunda gitmediğini hisseder, tıbbi tedavinin, ısrarlı çabalara rağmen, istenen sonuca ulaşamadığını görür. Birçok insan, özellikle genç doktorların çoğu, toplu halde bu durumdan rahatsızlık duymaktadır. Ama iş, alternatif çözüm yolları göstermeye geldiği zaman, aynı topluluk hızla farklı kollara dağılır. Kimi, iyileşme yolunu tıbbın sosyalleştirilmesinde görür, kimi kemoterapinin doğal, bitkisel ilaçlara dönüşümünde, kimi de yerkürenin manyetik enerjisinin araştırılmasında. Bazıları da Homeopatiye güvenir. Akupunktur gibi dallar ise, tıbbın dikkatini şekilsel alandan, beden enerjisi alanına çevirmeye çalışırlar. Akademik olmayan tüm çalışma ve yöntemleri bir araya getirirsek, ortaya holistik tıp çıkar³. Holistik tıbbın yolu, çeşitli yöntemlere açık olmakla birlikte, öncelikle insanı ruhsal-bedensel bir bütün olarak görmekten geçer. Oysa araştırmaların temel kavramları olan uzmanlaşma ve analiz, detaylarda kaybolmuş, daha fazla ve daha doğru bilgi edinme zorunluluğu yüzünden bu bütünlükten kopmuştur.

Tıptaki son tartışmalara baktığımızda, tartışmaların nasıl farklı yöntemler ile kısıtlandığını ve bugüne kadar tıbbın kuramı ve felsefesi hakkında ne kadar az konuşulduğunu görebiliriz. Modern tıbbın yarattığı hayal kırıklığının nedeni, getirdiği olanaklar değil, tüm eylemlerinin altında yatan dünya görüşüdür. Tıp, felsefeden, daha doğrusu felsefesizlikten sınıfta kalmıştır. Tıp, bugüne kadar hep etkili ve işlevsel olmaya odaklanmıştı. Hastalığın içeriğine önem verilmemesi, tıp biliminin "insanlık dışı" olduğu eleştirilerini doğurmuştu. Oysa çözüm işlevsel değişikliklerde değildir. Bugün birçok hastalık belirtisi, tıbbın kendisinin hasta olduğunu göstermektedir. Ta-

3. Holistik tıp, insanı tüm yaşamsal özellikleriyle (fiziksel, ruhsal, duygusal, sosyal vb.) bir bütün olarak ele alan ve tedavide kısmi değil, bütünsel yaklaşımı savunan bir öğretilerdir. (ç.n.)

bii hasta olan insanlar gibi, hasta olan tıp da, belirtiler üzerinde yapılan tedavi denemeleri ile iyileşmemektedir. Tıbbi eleştirenler ve alternatif tıbbi savunanlar, dünyanın bugün geldiği durumu kabul etmekte, ama hâlâ bütün enerjilerini sadece yöntemlerde yapılabilecek değişikliklere harcamaktadırlar.

Bizim arzumuz, bu kitapta, hastalığı ve iyileşmeyi yeniden, detaylı bir biçimde ele almaktır. Bunu yaparken, bu alandaki alışılmış, eskiden kalma, itiraz kabul etmeyen temel değerleri hiçbir şekilde benimsemiyoruz. Bu yaklaşım, işimizi oldukça zor ve riskli bir hale getiriyor, çünkü bunu yaparken toplum tarafından tabu olarak görülen alanları da sözümüzü esirgmeden sorguluyoruz. Bu çalışmayla attığımız adım, tıbbın, kendi gelişim çizgisinde atacağı bir sonraki adımdan daha ötededir. Biz, bu incelemeyle, tıbbın atacağı birçok adımı atmış bulunuyoruz. Ancak, bu adımları derinden anlayabilmek için, öncelikle bu kitapta anlatılan kavramı içerik olarak uygulayabilmek gerekir. Burada yaptığımız çalışmanın hedefi, tıbbın genel gelişimi değildir. Bizim amacımız, kişisel anlayışları, genel gelişimin bir miktar önünde giden insanlara seslenmektir.

Gerçekleşen olayların kendi içinde bir anlamı yoktur. Bir olayın ne ifade ettiği, ancak, onun anlamını bize öğreten bir yorumlama ile ortaya çıkar. Örneğin bir cam borunun içindeki sıvının yükseldiğini görmek, tek başına bir şey ifade etmez. Ancak bu olayı bir sıcaklık değişiminin sonucu olarak yorumlarsak, her şey anlam kazanır. Aynı şekilde, insanlar, bu dünyadaki olayları ve kendi kader akışlarını yorumlamayı bıraktıkları zaman, varoluşları önemsiz ve anlamsız hale gelir. Bir şeyin yorumlanabilmesi için, kişinin, bulunduğu boyutun dışında, olaya uzaktan bakmasını sağlayan bir referans noktasına ihtiyacı vardır. Eğer insan, metafizik bir referans sisteminde yararlanabilirse, bu maddesel ve şekilsel dünyanın evre-

lerini rahatlıkla yorumlayabilir. Görünürdeki şekilsel dünya, ancak "bir şeyle kıyaslanabilir olduğu zaman" (Goethe) insanlar için anlamlı hale gelir. Harflerin ve sayıların birtakım kavramları temsil etmeleri gibi, "görülebilir, somut ve işlevsel" olan şeyler de, "görülemeyen" düşünceleri temsil eder ve onlara aracılık eder. Bu iki kavrama, kısaca şekil (görülen) ve içerik (görülemeyen) diyebiliriz. İçerik, kendini şekilde ifade eder, böylece şekil anlam kazanır. Anlamı olmadan yanyana gelmiş birtakım harfler düşünelim; bu işaretleri ne kadar iyi incelersek inceleyelim içeriği bizim için boştur. Aynı ilişki sanatta da vardır. Bir tablonun değerini, kullanılan tuval ve boyaların kalitesi belirlemez. Tablonun maddesel unsurları, sadece, sanatçının iç dünyasındaki metafizik düşüncenin fiziksel ifadeleridir. Tuval ve boya, görülemeyenin görülebilir olmasına aracılık eder.

Bu örnekleri vermemizin nedeni, "hastalık ve iyileşme konularını *yorumlayarak* inceleme" yöntemimiz ile okuyucu arasında bir köprü kurabilmektir. Böylece "bilimsel tıbbın" alanından açıkça ve bilinçli olarak çıkmış oluyoruz. Çıkış noktamız çok farklı olduğu için "bilimsellik" adına hiçbir iddiamız bulunmamaktadır. Bunun sonucu olarak, bilimsel tartışma veya eleştirilerin, bizim inceleme yöntemimizle çatışması söz konusu olamaz. Bizim yaklaşımımız, koyu ve katı rasyonalistler ile maddecilere değil, insan bilincinin dolambaçlı yolunu izlemeye hazır olanlara yöneliktir. İnsan ruhunda yapılan bu yolculukta, en iyi yardımcılarımız, sembollerle düşünebilme özelliğimiz, hayallerimiz, çağrışım gücümüz ve sözcüklerin arkasında kalan gerçekleri okuyabilme yeteneğimizdir. Yolumuz ayrıca, bir kutba doğru kayıp tekyönlülüğe kapılmadan, çelişiklere ve belirsizliğe dayanabilmeyi de gerektirir.

Tıpta da, halk dilinde olduğu gibi, hep değişik *hastalıklardan* söz edilir. Oysa aslında *hastalık* kelimesi sadece tekil olarak

kullanılmalıdır. Bu kelimenin çoğulu olan "hastalıklar", sağlık kelimesinin çoğulu olan "sağlıklar" gibi anlamsızdır. Hastalık ve sağlık, insanın içinde bulunduğu durumu gösteren tekil kavramlardır. Bu kelimeleri, bugün kullanıldığı gibi, herhangi bir organımızla veya bedenin bir bölümü ile ilişkilendirmek doğru değildir. Çünkü hasta veya sağlıklı olan bedenin kendisi değildir; beden, sadece bilincin kendisine gönderdiği birtakım bilgileri ifade etmeye yarar. Ölü bir insana baktığımızda, bedenin kendiliğinden hiçbir şey yapmadığını görmek mümkündür. Canlı bir beden, tüm yaşamsal işlevlerini, bilinç (ruh) ve yaşam (can) denilen, maddesel olmayan iki kavrama borçludur. Bilincimizin anlattığı bilgiler, bedenimizde görünür hâle gelir. Bir benzetme yaparsak, bilinç bir radyo programıdır, beden ise bu programın alıcısı. Bilincimiz maddesel olmadığı için, bedenin bir parçası değildir ve varlığı bedenimizin varlığına bağımlı değildir.

Bir canlının bedeninde gerçekleşen olaylar, bu olayın kaynağını oluşturan bir bilginin, yani resmin bedende ifade edilmesidir. (Yunanca resim anlamındaki "eidolon", aynı zamanda idea kavramının da karşılığıdır.) Kalp ve nabız belli bir ritmi izlerken, beden ısısı belli bir sıcaklığı korurken, hormon bezleri hormon salgılayarak, bilinçten kaynaklanan bir bilgi işleve dönüşmektedir. Farklı bedensel işlevler bir arada, belli bir yöntemle, uyum içinde yürüyorsa, bir model oluşur ki, biz buna "sağlık" diyoruz. İşlevlerden biri rayından çıktığı zaman uyum bozulur ve "hastalık" oluşur.

Hastalık, bedendeki uyumun bozulması, yani o zamana dek dengede olan bir düzenin tehlikeye girmesidir. (Daha sonra farklı bir bakış açısıyla hastalığın aslında dengenin oluşturulması olduğunu göreceğiz.) Bu uyum kaybı, önce bilincimizde bilgi boyutunda ortaya çıkar, daha sonra bedende kendini gös-

terir. Beden, bilincin ve bilinçte oluşan tüm işlem ve değişikliklerin gerçekleşme alanıdır. Kişi, eğer bilincinde bir *dengesizlik* yaşarsa, bu, bedeninde bir hastalık belirtisi olarak *görünür* hale gelir ve deneyimlenir. Bu nedenle bedenin hasta olduğunu söylemek yanıltıcıdır. Sadece insan hasta olabilir ve bunun belirtileri bedende açığa çıkar. (Bir trajedi sahnelenirken, trajedik olan sahne dekoru değil, tiyatro oyununun kendisidir.) Bedenimiz, bilinç olmadan yaşayamayacağı gibi, bilinç olmadan hasta da olamaz. Bu noktada, somatik (bedensel), psikosomatik (ruhsal-bedensel) sadece ruhsal veya sadece zihinsel hastalıklar gibi sınıflandırmaları neden kabul etmediğimiz daha iyi anlaşılacaktır.

Bizim inceleme yöntemimiz, psikosomatik model ile belli bir ölçüde benzeşmektedir. Bu model ile aramızdaki tek fark ise, bizim, aynı yaklaşımı, istisnasız *tüm* hastalık belirtilerine uygulamamızdır. Hastalıklarda, bedensel/ruhsal ayrımı, ancak belirtinin *ortaya çıktığı* alanı tanımlamak için kullanılabilir. (mide bulanması-bedensel veya depresyon-ruhsal gibi.)

Ancak bu ayrımın, hastalığın önlenmesine hiçbir katkısı yoktur; temelde bütün hastalıklar bilincimizden kaynaklanır. Zihinsel hastalık kavramı ise tamamen yanıltıcıdır, çünkü zihin asla hastalanmaz. Bu grup hastalıklar da, yine bilincimizde oluşan, ancak kendini zihinde *ifade eden* hastalık belirtileridir.

Hastalık (bilinç boyutu) ve belirtilerinin (beden boyutu) kavramsal olarak ayrıştırılmasıyla incelememizin ağırlığı, bedensel olayların analizinden, ruhsal boyutta alışılmamış bir analize doğru kaymaktadır.

Bedende bir hastalık belirtisi ortaya çıktığında, dikkatimizi kendisine çeker ve böylece o ana kadarki yaşam akışımızda bir kesintiye yol açar. Her belirti, dikkati, ilgiyi ve enerjiyi kendisine çeken bir sinyaldir. Her belirti bizi, istediklerimiz veya

istemediklerimize dikkat etmeye zorlar. Biz ise, dışarıdan gelen bu kesintiden rahatsızlık duyarız ve tek bir hedefe yöneliriz; Rahatsızlık veren şeyi (*rahatsızlığı*) tekrar yok etmek. Kişi rahatsız edilmek istemez ve böylece hastalık belirtisine karşı bir savaş başlatır. Oysa bu savaş da bir ilgi ve çaba gerektirir, böylece belirti, daima kendisiyle uğraşmamızı sağlayarak, hedefine ulaşmış olur.

Hipokrat'dan beri tıp hastayı şuna inandırmaya çalışmaktadır; hastalık belirtisi, kökeni, bedenin işlevsel süreçlerinde olan rastlantısal bir olaydır ve nedenlerinin bedende araştırılması gerekir. Oysa tıp, ısrarla belirtiyi yorumlamaktan kaçınarak, hastalığı da, belirtilerini de anlaşılmazlığa mahkum etmektedir. Böylece sinyal gerçek işlevini kaybetmektedir.

Bu durumu açıklamak için bir örnek verelim: Arabamızın ön panelinde gerekli durumlarda bize işaret veren uyarı ışıkları vardır; akü boşaldığında veya benzin bittiğinde yanan küçük lambalar gibi. Araba giderken bu ışıkları görünce hiç de mutlu olmayız. Çünkü giderken bir yerde durmamız gerekecektir. Bu durum bize huzursuzluk verse de, uyarı ışıklarına kızmak aptallık olur, çünkü bu ışıklar bizim normalde görüp, algılayamayacağımız bir olayı bize haber verirler. Uyarı ışığı yanınca, ışığın tekrar sönmesi ve yolumuza devam edebilmemiz için hemen bir tamirci çağırırız. Gelen tamirci, problemi uyarı lambasını sökerek ortadan kaldıracak olsa buna çok kızarız. İstedığımız olmuştur, uyarı ışığı artık yanmamaktadır, ama problemin çözülme şekli fazla yüzeyseldir. Böyle bir durumda, uyarı lambasının sökülmesindenense, gereğinden fazla yanmasına bile razıyızdır. Oysa, bu problemi ortadan kaldırmak için, öncelikle ışığın çalışma şeklini çözmek ve neyin yolunda gitmediğini görmek için arka plandaki mekanizmaları incelemek gerekir. Sonuçta, uyarı ışığının amacı, yandığı zaman bizim dikkatimizi çekmek ve soru sormamızı sağlamaktır.

Bu örnekteki uyarı lambası, konumuzda hastalık belirtileridir. Vücudumuzda hastalık belirtisi olarak açığa çıkan, aslında görünür olmayan bir sürecin görülebilir ifadesidir ve tek amacı sinyal vererek o ana dek gittiğimiz yolda bizi durdurup, bir şeylerin yolunda gitmediğini göstererek sorular sormamızı sağlamaktır. Hastalık belirtisine kızmamız aptalcadır. Hastalığın belirtilerini yok ederek, bilincimizin kendini ifade etmesini engellemek ise çok saçmadır. Belirtileri engellemek yerine akmasını sağlamamız gerekir. Bunun için, belirtilerin çok daha derinlerine bakarak, belirtilerin neye işaret ettiğini anlamayı öğrenmeliyiz.

Bu aşamada, hastalıkların sadece belirtileri ile ilgili olan tıp bir problem olarak karşımıza çıkar; belirtiler ile hastalığı aynı kefeye koyar ve şekil ile içeriği birbirinden ayıramaz. Böylece, bir sürü masrafla teknik imkânlar seferber edilir ve tek tek organlar incelemeye alınır; ama hasta olan kişinin kendisiyle hiç ilgilenilmez. Hastalık belirtilerinin ortadan kaldırılması en büyük avdır ve bu avın ne kadar anlam taşıdığı hiç sorgulanmaz. Şaşırtıcı olan, birçok gerçek ortadayken, yine de bu çılgın avdan vazgeçilmemesidir. Modern, bilimsel tıp ortaya çıktıktan sonra, hastaların sayısında yüzde birlik bir azalma bile olmamıştır. Yine çok sayıda hasta vardır. Sadece hastalık belirtileri değişmiştir. Bu sarsıcı gerçekler, sadece belli hastalık belirtileriyle sınırlanmış taraflı istatistiklerle gölgelenmeye çalışılmaktadır. Örneğin, enfeksiyon hastalıklarına karşı elde edilen zaferler gururla ilan edilirken, aynı zaman diliminde hangi hastalıkların yayılıp, çoğaldığından hiç söz edilmemektedir.

Hastalık belirtileri yerine, önce "hasta olma olgusunun kendisini" incelemek çok daha doğrudur. Hasta olma durumunun kökleri, insan benliğinde, tıpkı ölüm gibi, çok derinlere iner ve birkaç zararsız, pratik hile ile ortadan kaldırılamaz. Eğer